

Zbigniew Syska

Prasa gorzowska ukazująca się poza cenzurą : cz. IV

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 17, 297-302

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Syska
Gorzów

Prasa gorzowska ukazująca się poza cenzurą (cz. IV)

Jest to kolejny (czwarty) artykuł omawiający tematykę prasy drugiego obiegu, która ukazywała się poza cenzurą w Gorzowie w latach 1980–1989¹. Po kilku latach dalszych badań dotarłem do kolejnych nowych tytułów, o których nie było wcześniej nigdzie żadnej informacji. Ten artykuł opisuje trzy wcześniej nieznanne gorzowskie pisma, jakie wychodziły poza kontrolą cenzorską. Pierwsze to „Pobijak. Biuletyn Informacyjny Niezależnego Zrzeszenia Studentów z Akademii Wychowania Fizycznego w Gorzowie”, dwa następne pisma związane są z gorzowską „Solidarnością”: Informator Związkowy „Solidarność Silwana” oraz „Informator Kierowców Transportu Prywatnego NSZZ «Solidarność»”.

Prace nad stworzeniem własnej gazety w środowisku gorzowskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów trwały od powstania NZS na gorzowskiej AWF, tj. od listopada 1980 r. Co prawda w tym miesiącu ukazał się komunikat, ale była to edycja w formie plakatu informacyjnego dotycząca wyłącznie powstania Komitetu Założycielskiego NZS na AWF Gorzów. Dopiero zbliżająca się Krajowa Konferencja NZS z Akademii Wychowania Fizycznego z całego kraju organizowana przez gorzowski NZS stała się bodźcem, że podjęto intensywne działania w tym kierunku. Ostatecznie z datą 17 marca 1981 roku wyszedł „Pobijak – Biuletyn Informacyjny ZU NZS Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu Filia w Gorzowie Wielkopolskim”.

Pismo oprócz informacji na temat zbliżającej się Krajowej Konferencji NZS AWF, która odbyła się w Gorzowie 20-21 marca 1981, zawierało również artykuły omawiające strajk studencki (luty 1981), którego celem była rejestracja NZS. W piśmie zamieszczono także szczegółową informację z odbytej w Poznaniu w dniu 20 lutego 1981 Ogólnopolskiej Konferencji Uczelnianych Organizacji NZS dotyczącej podpisanego porozumienia łódzkiego między Komisją Międzyresortową a Międzyuczelnianą Komisją Porozumiewawczą.

Przy redagowaniu biuletynu pracowały Anna Marczyk, Barbara Węgrzyn i Wojciech Ziemiak. Ten ostatni był też pomysłodawcą tytułu pisma. Pismo ukazało się w objętości czterech stron formatu A4 wydane na powielaczu w drukarni gorzow-

1 Zob. Z. Syska, *Prasa wydawana poza cenzurą w Gorzowie Wlkp. w latach 1978–1981*, Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny (dalej: NRHA) 2006 nr 13, s. 137-166; tegoż, *Prasa środowisk opozycyjnych miasta Gorzowa wydawana od grudnia 1981 do grudnia 1989*, NRHA 2005 nr 12, s. 123-152, tegoż, *Gorzowska prasa ukazująca się poza cenzurą (cz. III)*, NRHA 2009 nr16, s. 259-276.

skiej „Solidarności” przez Jerzego Bozackiego i Jerzego Gospodarka². Nieznany jest nakład „Pobijaka”, ukazał się tylko ten jeden numer, głównym powodem było to, że członkowie redakcji pisma kończyli w czerwcu studia, a ich młodszy koledzy w nowym roku akademickim (październik 1981) zawiązali nowy zespół redakcyjny, który nie kontynuował wydawania „Pobijaka”, ale stworzył nową gazetę „Rekontra”.

P O B I J A K

GORZÓW WLKP. BIULETYN INFORMACYJNY
ZU NZS PRZY AKADEMII WYCHOWANIA
FIZYCZNEGO W POZNANIU FILIA
17.03.1981 W GORZÓWIE WLKP.

BIULETYN INFORMACYJNY "POBIJAK" REDAGOWANY PRZEZ ZU NZS PRZY
AWF POZNAŃ FILIA W GORZÓWIE WLKP MA NA CELU PRZEKAZYWANIE INFORMACJI
DOTYCZĄCYCH ŚRODOWISKA AKADEMICKICH DZIAŁALNOŚCI NZS-u UCZELNIANYCH
CAŁEGO KRAJU
SZCZEGÓLNA UWAGA POSIĘGAMY WSZELKIM SPRACOM STUDENCKIM NASZEJ
UCZELNI

KRAJOWA KONFERENCJA NZS AWFSP W GORZÓWIE WLKP

Fala ogólnopolskich dyskusji i konferencji pochłonęła i nas 20 03 81r odbędzie się na terenie naszej uczelni Krajowa Konferencja NZS z AWFSP całego kraju. Może ktoś pomyśli, że chcemy być modni i tak jak wszyscy organizujemy to spotkanie, lecz nie w tym rzecz. Jest wiele sporów przedłożenia studiów /nowy regulamin studiów, itp/, które nie tylko możemy, ale musimy przedyskutować i przedstawić jedno wspólne dla wszystkich studentów "naszej branży" stanowisko.

POSTULATY ŁÓDZKIE RAZ JEJCZOZE

W dniu 18.02. 1981r. w Łodzi podpisano porozumienie między Komisją Międzyresortową a Międzyuczelnianą Komisją Porozumiewawczą. Jest to porozumienie czy nieporozumienie? W Poznaniu w dniu 20.02. 1981r. odbyła się Ogólnopolska Konferencja Uczelnianych Organizacji NZS w sprawie porozumienia Łódzkiego. Uczestniczyło w niej 50 delegatów z uczelni reprezentujących środowisko studenckie. Sto uchwała poznańskiej konferencji.

Ogólnopolska Konferencja organizacji NZS stwierdza co następuje:

- uznając doniosłość zapoczątkowanej w Łodzi akcji strajkowej oraz ważności postulatów dotyczących nauki, kultury oraz zagadnień ogólnospołecznych, wyrażamy uznanie i wdzięczność łódzkim kolegom za ich wytrwałą walkę,
- jednocześnie uważamy, że podpisane w Łodzi porozumienie nie satysfakcjonuje znacznej części środowiska akademickiego w Polsce. Niemożliwa jest jednoznaczna interpretacja zawartych uzgodnień, nie są one zaopatrzone w dostateczną gwarancję wykonalności, przede wszystkim jednak większość postulatów istotnych pozostaje wciąż poza zakresem normowanym przez porozumienie,
- w związku z tym postulujemy uzgodnienie w trybie pilnym wspólnego programu demokratyzacji wyższych uczelni i życia społecznego, zwłaszcza, że zapisy stanowisk rozbieżnych w porozumieniu łódzkim w żadnym przypadku nie odzwierciedlają zakresu zagadnień wciąż pozostających do uzgodnienia,
- po ustaleniu wspólnego stanowiska Zrzeszenia postulujemy rozpoczęcie rozmów ze stroną rządową w terminie 14-dniowym.

2 Na podstawie relacji Anny Marczyk, styczeń 2010.

„Pobijak Biuletyn Informacyjny ZU NZS Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu Filia w Gorzowie Wlkp.”

Lp.	Numeracja	Data wydania	Uwagi edytorskie
1.	Nie podano	17 III 1981	Powielacz, format A4, s. 4

Kolejny tytuł to „Solidarność Silwana”, pismo Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładach Przemysłu Jedwabniczego „Silwana” w Gorzowie Wlkp.

Pierwszy numer pisma ukazał się z datą 9 I 1981 roku³. We wstępie redakcja informowała: „Oddajemy w Wasze ręce pierwszy numer wewnątrzzakładowego informatora związkowego. Chcemy w ten sposób przekazywać informacje dotyczące naszej działalności i nie tylko”⁴.

Pismo, jak we wstępniku podano, głównie informowało o wydarzeniach związkowych w zakładzie. Przedstawiono m.in. stan liczebny członków NSZZ „Solidarność” w ZPJ „Silwana”: „Na ogół zatrudnionych 3117 (bez Sulechowa) jest nas w „Solidarności” 2931, tj. 94% oraz 233 uczniów i 86 rencistów. Są to dane według deklaracji”⁵; zamieszczono również informację nt. pierwszego Walnego Zebrania Delegatów NSZZ „Solidarność” a także komunikat KZ NSZZ „S” w ZPJ „Silwana” dotyczący projektu dyrekcji zakładu w sprawie wolnych sobót. W piśmie zamieszczono również liczne przedruki z innych pism krajowych. Składu redakcji ani nakładu pisma nie podano, pod dwoma artykułami podpisał się Krzysztof Czerko (przewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w „Silwanie” i członek Zarządu Regionalnego NSZZ „Solidarność”).

Biuletyn „Solidarność Silwana” znany jest tylko z pierwszego numeru, chociaż trzeba przyznać, że w tym zakładzie w późniejszym czasie ukazywało się pismo KZ NSZZ „Solidarność” pod tytułem „Życie Silwany”. Trudno jest obecnie ustalić, czy późniejsze „Życie Silwany” było kontynuacją pisma „Solidarność Silwana”, chociaż tekst redakcyjny z zachowanego trzeciego numeru „Życia Silwany” może sugerować, że tak mogło być:

„Złożony w Zarządzie Regionalnym NSZZ „Solidarność” pierwszy numer dosyć długo czekał na druk, a następnie już po wydrukowaniu po prostu zaginął. Stare przysłowie mówi, «iż w przyrodzie nic nie ginie tylko zmienia właściciela». Idąc tym tropem, próbowaliśmy dociec okoliczności tego zaginięcia i zidentyfikować sprawców przywłaszczenia. Niestety bezskutecznie. Z tym większą energią zabraliśmy się do pracy nad drugim numerem. Ukazał się on tylko z niewielkim opóźnieniem i zdawałoby się, że teraz już wszystko potoczy się normalnie. Los chciał inaczej. Pojawiły się nowe komplikacje z których najważniejszą było uszkodzenie urządzeń drukarskich w Zarządzie Regionalnym i przedłużająca się ich naprawa. Tak więc bez możliwości druku nasze pismo musiało umrzeć

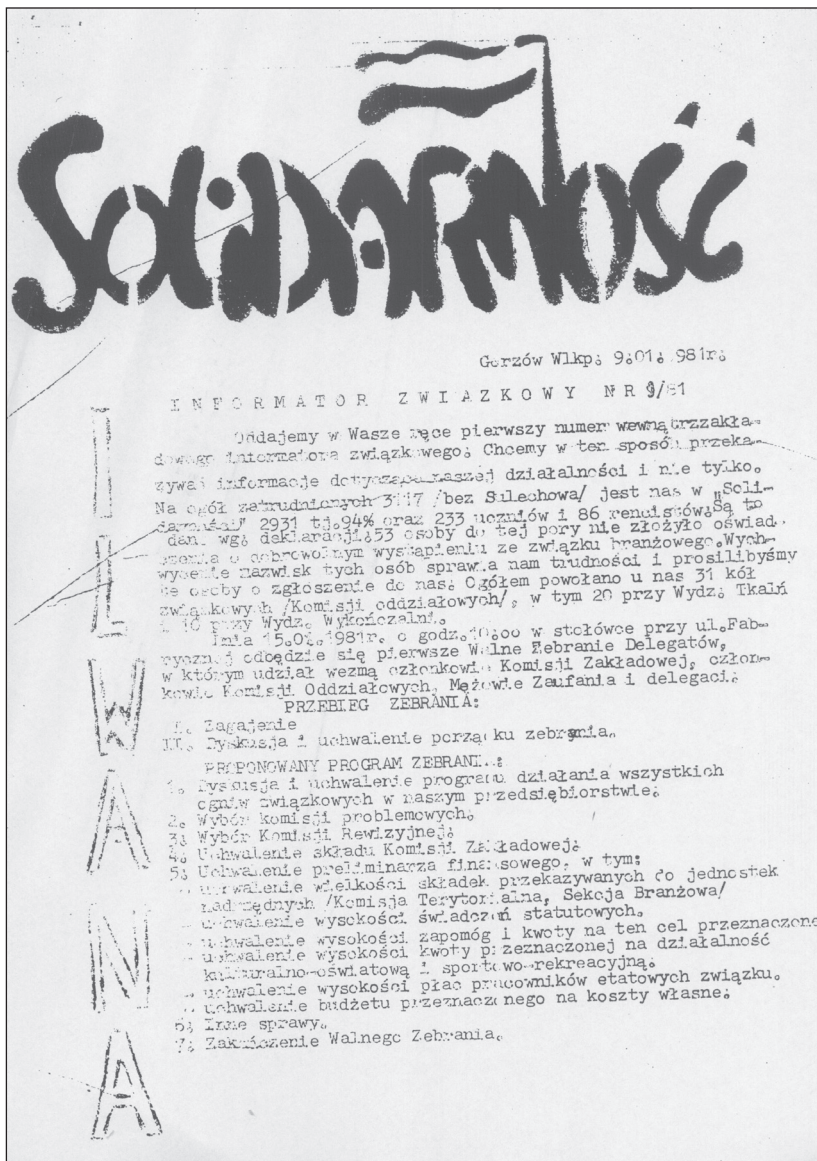
3 Prawdopodobnie błąd w druku, ponieważ w piśmie zamieszczone są informacje z datami późniejszymi (ostatnia z 1 II 1981) i prawdopodobnie chodzi tu o datę 9 II 1981.

4 „Solidarność Silwana”, 1981, nr 1, s. 1

5 Tamże, s. 1

śmiercią naturalną. Licząc jednak na nadejście lepszych czasów, nie rozwiązaliśmy zespołu redakcyjnego, a jedynie zawiesiliśmy swoją działalność. Wznowiliśmy ją w miesiącu listopadzie³⁶.

Zespół redakcyjny „Życia Silwany” tworzyli: Hanna Kończal (redaktor naczelny), Janina Cieślak, Ryszard Hermanowicz, Andrzej Kłyś, Aniela Kowala, Hanna Szalińska.

„Solidarność Silwana Informator Związkowy NSZZ «Solidarność»”

Lp.	Numeracja	Data wydania	Uwagi edytorskie
1.	nr 1/81	9 I 1981	Powielacz, format A4, s. 6

Na szczególną uwagę zasługuje kolejne pismo; „Informator NSZZ KTP «Taxi Solidarność»”. Gazetka wydawana przez gorzowskich taksówkarzy zrzeszonych w NSZZ „Solidarność” Kierowców Transportu Prywatnego.

Wśród prasy drugiego obiegu pisma wydawane przez środowisko taksówkarzy w skali kraju należą do nielicznych. Jak podaje „Bibliografia niezależnych wydawnictw ciągłych”⁷, w 1981 roku tylko w dwóch ośrodkach w Polsce ukazywały się takie pisma mianowicie w Białymstoku oraz w Warszawie⁸. Teraz do tych dwóch ośrodków dołączył jeszcze Gorzów.

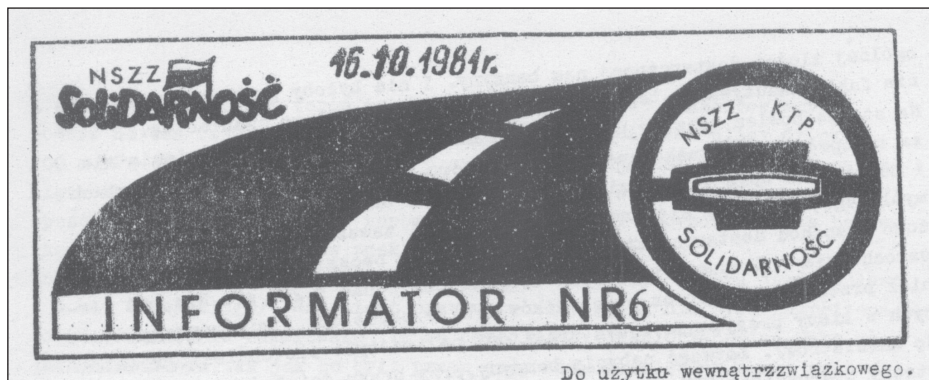
Zamieszczone teksty głównie dotyczyły problemów, z jakimi borykali się taksówkarze, przydziały benzyny, liczby miejsc postojowych, sposób i ilość wydawanych koncesji, sprawa części zamiennych itp. W numerze drugim pisma oprócz bieżących informacji zamieszczono również historię powstania związku taksówkarzy, Dowiadujemy się że:

„Na początku września 1980 ukonstytuował się Komitet Postulacyjno-Organizacyjny z przewodniczącym Andrzejem Kopczyńskim. [...] W postulatach wyrażano chęć zorganizowania związków zawodowych transportu prywatnego. Dnia 14 listopada 1980 zorganizowano zebranie ogólne przedstawicieli z terenu województwa oraz z udziałem przedstawicieli MKZ Gorzów i oraz nowo powstałych związków taksówkarzy z Poznania. Wybrano Komitet Założycielski NSZZ Kierowców Transportu Prywatnego «Taxi Solidarność» z przewodniczącym Janem Gawrońskim o którym to fakcie powiadomiono władze wojewódzkie.(...) w dniu 17 grudnia 1980 r. odbył się I Zjazd Krajowy, na którym powołano Krajowy Komitet Założycielski z Przewodniczącym Andrzejem Stępnikiem z Warszawy. (...) Na II Zjeździe w Lublinie w dniu 11 lutego 1981 przedstawiono delegatom statut po dokonaniu poprawek i korekt statut zatwierdzono”.

„Informator NSZZ KTP «Taxi Solidarność»” ukazywał się w formacie A5 o objętości czterech stron, drukowany był na offsecie. Znanych jest 6 numerów gazetki. Redagowana była przez kolegium redakcyjne, niestety nie podano składu osobowego, nie znany jest również nakład.

7 Bibliografia niezależnych wydawnictw ciągłych z lat 1976–1990, pod redakcją Stefani Skwirowskiej, Warszawa 2001.

8 W Białymstoku wychodził „Biuletynu Informacyjnego KZ NSZZ „Solidarność” Kierowców Transportu Prywatnego”, ukazał się 4 nr pisma, zaś w Warszawie wychodził „Biuletyn informacyjny” wydawany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Taksówkowe NSZZ „Solidarność”, ukazały się 2 numery tego pisma.

„Informator NSZZ KTP «Taxi Solidarność»”

Lp.	Numeracja	Data wydania	Uwagi edytorskie
1.			
2.	nr 2	Nie podano	Offset, format A5, s. 4
3.			
4.			
5.	nr 5	28 IX 1981	Offset, format A5, s. 4
6.	nr 6	16 X 1981	Offset, format A5, s. 4

Zatem ogółem w latach 1978–1990 ukazało się w Gorzowie poza zasięgiem cenzury 55 tytułów czasopism (z tego 29 do wprowadzenia stanu wojennego). Szczegółowy ich wykaz jest dostępny w cytowanych już moich publikacjach, do którego doliczyć należy omówione powyżej tytuły.